ГЛАСНИК

АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

ЧАСОПИС ЗА ПРАВНУ ТЕОРИЈУ И ПРАКСУ

Година LXXXII
Књига 70

Нови Сад, јун 2010
Број 6

ЧЛАНЦИ

UDC 346.5

Др Симиша Варџа

доцент на Правном факултету у Крагујевцу

ГРАЂАНСКО-ПРАВНА ЗАШТИТА ЛОЈАЛНЕ КОНКУРЕНЦИЈЕ*

САЖЕТАК: Када се разматра грађанско-правна заштита лојалне конкуренције онда се говори о правним средствима помоћу којих се може вршити сузбијање нелојалне конкуренције. Правно средство је процесно-правни институт који се у правном поступку користи ради заштите или остваривања субјективних права онога који или у чије име се правно средство користи. У грађанском судском поступку је то тужба. Тужба је иницијални процесно-правни акт тужиоца којим се покреће грађански судски поступак. Предмет овог рада су тужбе које се у нашем и упоредном праву могу поднети у случају поступања противно правилима поштене тржишне утакмице.

Кључне речи: нелојална конкуренција, парница, тужба

УВОД

У грађанском судском поступку постоје три врсте тужби: деклараторне, кондемнаторне и конститутивне. Деклараторне тужбе су тужбе којима се од суда захтева утврђивање постојања или непостојања субјективног права или правног односа или пак истинитости или неистинитости исправе. Кондемнаторне тужбе су тужбе којима се од суда захтева обавезивање туженог на чинидбу (давање, чињење, нечињење или трпљење). Конститутивне тужбе су тужбе којима

* Рад примљен: 12. I 2010. године.

се од суда захтева промена у правним односима било стварањем нових било променом или укидањем постојећих правних односа.

У вези са навођењем врста грађанско-правних тужби кратко бисмо напоменули да се донедавно грађанско-правна заштита лојалне конкуренције није вршила конститутивним тужбама, но данас се ради сузбијања нелојалне конкуренције може употребљавати и ова тужба и то поготово у области заштите потрошача.

У правној теорији се поставља питање да ли се лојална конкуренција може заштитити путем самопомоћи. Тако се сматра да природа радње којом се врши дело нелојалне утакмице искључује моменталну одбрану. С друге стране постоје мишљења према којима самопомоћ којом се не би прелазиле границе допуштеног понашања на тржишту односно која не би садржала елементе појма дела нелојалне конкуренције и којом се не би вршила повреда интереса потрошача или друштва јесте дозвољена. Уколико би се прихватило друго поменуто становиште одмах се поставља ново питање, а то је како препознати границе дозвољене самопомоћи. Пошто је то врло тешко сматрамо да би се у већини случајева ефекти самопомоћи могли постићи усвајањем и спровођењем предлога за одређење привремених мера. Наравно, имајући у виду инвентивност привредног живота пре свега, могућност употребе самопомоћи ради сузбијања нелојалне конкуренције не бисмо у потпуности искључили.

ДЕКЛАРАТОРНЕ ТУЖБЕ

Нелојална конкуренција није ни право ни правни однос нити исправа. Стриктно-правно гледано у поступку грађанско-правне заштите лојалне конкуренције не би било дозвољено подношење деклараторних тужби. Ово због тога што је повреда лојалне конкуренције чињеница, а „декларативном тужбом се иначе не може тражити утврђивање чињеница”.¹ Постоје, међутим, у правној науци мишљења према којима „лице које има за то оправдани интерес може захтевати да се у поступку пред судом утврди да постоји радња која се... сматра делом нелојалне утакмице”.²

Наше је мишљење да тужба која се подноси поводом повреде лојалне конкуренције може садржати тужбени захтев утврђујуће правне природе, али да у погледу тог захтева треба бити обазрив по неколико питања. Прво, тужбени захтев којим се тражи утврђење да постоји дело нелојалне конкуренције не сме бити једини тужбени захтев. Ако би се то десило суд би основано могао донети одлуку

¹ Старовић, Боровоје и Кеча, Ранко, *Грађанско процесно право*, Нови Сад 1995. г., стр. 162. Даље у наставку поменутог дела: „Тиме се, наравно, не мисли на чињенице чије је утврђивање потребно да би се декларисало постојање или непостојање права”.

² Јањић, Миодраг, *Индустријска својина и ауторско право*, Београд 1982. г., стр. 208.

којом се тужба одбацује. Осим тога кад би се по таквој тужби и водио судски поступак, а тужбени захтев био усвојен, тужилац од тога не би имао много користи с обзиром да деклараторна пресуда не представља извршни наслов, „а практичан значај сваке пресуде лежи у могућности њеног принудног извршења”.³ Зато је потребно тужбеном захтеву за утврђење постојања дела нелојалне конкуренције придодати и тужбени захтев за осуду на чинидбу која као право тужиоца да од туженог захтева чинидбу произлази из претходно констатоване повреде лојалне конкуренције чије се утврђивање појављује као претходно питање од чијег решења зависи доношење одлуке по захтеву кондемпнаторне правне природе.⁴ На овакав начин не само да неће доћи до одбацивања тужбе нити ће се решавање по захтеву да се утврди постојање или непостојање чињенице да је извршено дело нелојалне конкуренције сматрати битном повредом одредаба поступка, већ ће се постићи и додатне користи као што су: прекид застарелости, олакшано постизање поравнања и др.

Тужба ради утврђења је у материји заштите лојалне конкуренције изричито предвиђена у немачком, италијанском, холандском и швајцарском праву.⁵

Адекватна грађанско-правна заштита лојалне конкуренције се ипак постиже подношењем и усвајањем тужби ради чинидбе и извршењем на основу њих донесених кондемпнаторних пресуда па ће-мо зато у наставку рада размотрити какве све садржаје могу имати ови тужбени захтеви.

КОНДЕМНАТОРНЕ ТУЖБЕ

У зависности од околности конкретног случаја кондемпнаторне тужбе ради заштите лојалне конкуренције могу садржати тужбене захтеве усмерене на: обавезивање туженог да се уздржи од даљег предузимања активности којима се врши повреда лојалне конкуренције, обавезивање туженог на чињење у виду предаје или уништења ствари којима је дело нелојалне утакмице извршено и/или обавезивање туженог да накнади проузроковану штету.

Тужбени захтев суду да се тужени обавезе на уздржавање од чињења дела нелојалне конкуренције

Тужбени захтев којим се од суда захтева да се тужени обавезе на уздржавање од предузимања нелојалних аката, радњи и поступа-

³ Дарваш, Ернест, *Нелојална утакмица у трговини и индустрији са гледишта приватног права*, Београд 1933. г., стр. 109.

⁴ Исто тако и Трифковић, Милош, *Нелојална утакмица*, Сарајево 1990. г., стр. 153.

⁵ *Ibidem*, стр. 51.

ка на тржишту примарни је тужбени захтев у оквиру грађанско-правне заштите лојалне конкуренције који се најчешће користи у пракси. Створен је аналогно тужби из Римског права знаној као: *actio negatoria*.⁶ Пресудом по овој тужби налагао се туженом престанак узнемиравања уз предвиђање новчане казне за случај да се ове тужени не повинује. Такође уколико је тужени предузео неке радове нпр. подигао или почео да диже зграду био је дужан да је поруши.⁷

Тужба се подноси онда када је извршење дела нелојалне конкуренције у току. Ово је по природи ствари могуће учинити само онда када је радња којом се дело нелојалне конкуренције врши трајна. Такође, овакав тужбени захтев формулише се и онда када је дело нелојалне конкуренције учињено (било тренутном било трајном радњом), а постоји могућност и опасност од понављања дела.

У Француској, Италији, Холандији и Луксембургу је ова тужба у правни живот првобитно уведена путем судске праксе, да би у Италији и Луксембургу за њу касније био прописан изричит законски основ по угледу на Немачку, Белгију и Швајцарску.

Поставља се питање да ли је овај тужбени захтев дозвољено поставити у ситуацији када дело нелојалне конкуренције још није учињено мада постоји несумњива опасност да ће бити учињено уколико то не буде спречено. У Немачкој, Холандији и Швајцарској је подношење овог тужбеног захтева дозвољено кад повреда лојалне конкуренције тек предстоји. Овакво решење сматрамо исправним. Наиме тужбени захтев којим се жели постићи забрана вршења дела нелојалне конкуренције у будућности има превентивни карактер. Превентивна заштита лојалне конкуренције у великој мери доприноси јачању заштите и очувања функционалне конкуренције, а постижу се и други резултати од користи у ширем друштвеном контексту као и уштеде. У том смислу овим тужбеним захтевом треба предупредити настанак штете по тужиоца, а самим тим и смањење броја спорова за накнаду штете што посредно утиче на растерећење судова и њихов ефикаснији рад. Зато је превентивни вид заштите лојалне конкуренције неопходно ојачати и на тај начин што ће се подношење тужбе дозволити и онда када извршење дела нелојалне утакмице тек предстоји. И у овом, као и у случају кад је дело нелојалне утакмице већ извршено или је у току, неопходно је прецизирати радње туженог у погледу којих се од туженог тражи уздржавање и то тако да се по тужби може поступати, а пресуда извршити.

Тужба са овако постављеним тужбеним захтевом се може поднети против „свих лица која су учествовала у извршењу дела нелојалне утакмице”.⁸ То значи да осим привредно-правног субјекта у

⁶ Дарваш, Ернест, *Нелојална утакмица у трговини и индустрији са гледишта приватног права*, Београд 1933. г., стр. 109.

⁷ Станојевић, Обрад, *Римско право*, Београд 1992. г., стр. 187/188.

⁸ Јањић, Миодраг, *Индустријска својина и ауторско право*, Београд 1982. г., стр. 209.

чију је корист и по чијем налогу дело нелојалне утакмице извршено, пасивну легитимацију имају и она лица која су дело непосредно учинила или припремила и омогућила његову реализацију, а све то без обзира на њихову кривицу јер се по овој тужби и не тражи доказивање кривице тужених нити се она у судском поступку утврђује. Другим речима потенцијални или стварни, посредни или непосредни учинилац дела нелојалне конкуренције је подвргнут овом захтеву без обзира да ли је крив или не.

Формулација тужбеног захтева садржи и претњу изрицања новчане казне (у извршном поступку) у случају да тужени прекрши правоснажном судском пресудом наметнуту му обавезу уздржавања од предузимања нелојалних радњи на тржишту. Да не би било забуне, иако говоримо о грађанско-правној заштити лојалне конкуренције, поменута новчана казна је јавно-правни институт. Она је неопходна како би се ефикасно предупредило чињење конкретnog дела нелојалне конкуренције у односу на исте парничне странке у будућности. Тако у случају сваког новог кршења обавезе конституисане судском пресудом не подноси се нова тужба, већ се приступа извршењу на основу постојећег извршног наслова, што има изразити превентивни ефекат и доприноси уштедама у времену и новцу, а повећава ефикасност заштите.

Активна легитимација у погледу тужбе која садржи овакав тужбени захтев припада не само тржишном учеснику против чијих је права и интереса дело нелојалне утакмице непосредно усмерено већ и удружењима која штите групне или опште струковне интересе такмичара чија су права и на закону засновани интереси на тржишту повређени или угрожени па тако право на постављање овог тужбеног захтева припада „сваком такмичару, индустријским, занатским и трговачким коморама и сваком удружењу, које је својим правилима позвано да чува привредне интересе такмичара”.⁹ Свакако да овоме можемо придодати и удружења потрошача,¹⁰ а у белгијском праву је на подношење тужбе са описаним тужбеним захтевом активно легитимисан и министар привреде. Питање је једино где су границе проширења круга активно легитимисаних лица за постављање тужбеног захтева којим се од суда тражи да обавезе туженог да се уздржи од предузимања радње дела нелојалне конкуренције. Ово поготово када се има у виду да је у Луксембургу тужба која садржи овакав тужбени захтев добила карактер *actio popularis* с обзи-

⁹ Дарваш, Ернест, *Нелојална конкуренција у трговини и индустрији са гледишта приватног права*, Београд 1933. г., стр. 111.

¹⁰ Третман удружења у овом погледу није исти у свим системима. У Холандији су активно легитимисане само јавноправне струковне организације. У Немачкој захтев могу поставити не само струковна удружења дате бранше него и други заинтересовани савези као и организације којима је циљ борба против нелојалне утакмице док се у Белгији право на овакву тужбу признаје сваком удружењу које има за циљ заштиту интереса потрошача (Трифковић, Милош, *Нелојална утакмица*, Сарајево 1990. г., стр. 52/53).

ром да је може поднети „било која особа, струковно удружење или удружење за заштиту потрошача које је заступљено код Комисије за цене”.¹¹ Иако се залажемо да се круг активно легитимисаних прошири, не подржавамо прелазак у другу крајност. Наиме сваки спор штети угледу привредно-правног субјекта па макар га он на крају добио.¹² Штета по пословни углед привредно-правног субјекта у случају злонамерног покретања судског поступка не може се спречити чак ни у случају постојања развијеног система заштите од шиканирања односно подношења тужбе из пакости или обести. Штета може настати и ако је тужилац тек озлојеђени потрошач, правно неук. Даље, када је реч о потрошачима као појединцима, њима је много лакше и јефтиније да се за помоћ обрате тржишној инспекцији или неком другом органу управе који располаже овлашћењима за управну контролу тржишних понашања привредно-правних субјеката него да се упуштају у вођење скупог и дугог судског поступка.

Конечно уз одређење оваквог тужбеног захтева могуће је предложити и досуђење привремене мере. У питању је привремена мера ради обезбеђења неновчаног потраживања којом се суду предлаже да туженом до правоснажног окончања спора забрани да предузима радње којима се тужиоцу може нанети штета (реч је о истим оним радњама у погледу којих је управљен тужбени захтев). У Италији и Холандији се на предлог за одређење привремене мере примењују правила грађанског судског поступка док се у другим правним системима као што су нпр. француски, немачки, луксембуршки или швајцарски на привремене мере примењују посебна правила у области права сузбијања нелојалне конкуренције. Тако је нпр. у Швајцарској предвиђено да се „мере предострожности” могу одредити у случају: постојања трајне радње којом се врши повреда поштења и савесности у утакмици, вероватноће настанка штете која се не може лако надокнадити и могућности да се то спречи мером предострожности. Привремене мере се по правилу одређују у хитном поступку. Изузетак је белгијско право где није предвиђено хитно изрицање привремених мера али је зато прописано да се поступак по тужби због нелојалне конкуренције спроводи по начелима хитности.¹³ Изрицање привремених мера може бити условљено полагањем новчаног обезбеђења од стране тужиоца за случај да туженом буде проузрокована штета.

Уколико би тужба садржала само овакав тужбени захтев била би насловљена: „ради чинидбе”.

¹¹ Трифковић, Милош, *Нелојална утакмица*, Сарајево 1990. г., стр. 54.

¹² Узгред буди речено то је био један од разлога установљења трговинске арбитраже и представља једну од њених предности у односу на државно судство.

¹³ Трифковић, Милош, *Нелојална утакмица*, Сарајево 1990. г., стр. 59.

Тужбени захтев којим се од суда захтева уклањање противправног стања створеног делом нелојалне конкуренције

У немачком, италијанском и швајцарском праву сузбијања нелојалне конкуренције установљена је специфична тужба за уклањање противправног стања створеног нелојалном утакмицом (*Beseitigungsklage, azione di rimozione*).¹⁴ Тамо где ова тужба није установљена отклањање противправног стања насталог делом нелојалне конкуренције врши се на основу пресуде по тужбеном захтеву за натуралну реституцију. Иако је у сваком случају реч о тужби ради чинидбе, посебна тужба за уклањање противправног стања насталог нелојалном утакмицом је као специфична правна установа права лојалне конкуренције ефикаснија од класичне тужбе за накнаду штете успостављањем пређашњег стања. Ово из три основна разлога. Прво, посебни тужбени захтев за уклањање противправног стања створеног нелојалном конкуренцијом може се поставити и када није причињена штета као и онда када је штета причињена, али се не може надокнадити натуралном реституцијом. Друго, предмет доказног поступка по овом захтеву није утврђивање кривице туженог нити је постојање кривице материјално-правни услов за усвајање овог специфичног тужбеног захтева. Треће, круг активно легитимисаних лица је у парници по специфичном захтеву за уклањање противправног стања услед нелојалне утакмице шири него код класичне тужбе за накнаду штете па осим непосредно оштећеног тржишног учесника обухвата пословна и струковна удружења укључујући и удружења потрошача. Ово су уједно и разлике између специфичне тужбе за уклањање противправног стања створеног делом нелојалне утакмице и тужбе за накнаду штете натуралом реституцијом што је још једна потврда тврдњи да је нелојална конкуренција по својој грађанско-правној природи цивилни деликт *sui generis* односно квази деликт.

У теорији не постоји сагласност да ли је овај тужбени захтев превентивне или репараторне природе. По нашем мишљењу и поред репараторних елемената садржаних у захтеву да се противправно стање настало нелојалном конкуренцијом уклони о трошку туженог овај тужбени захтев садржи и елементе превентивне заштите имајући у виду предупређење односно физичко онемогућавање даљег вршења нелојалне конкуренције као основног ефекта који се усвајањем и извршењем овог тужбеног захтева постиже. То је с једне стране још једна разлика између овог и класичног тужбеног захтева за натуралну реституцију, а с друге стране представља сличност између тужбеног захтева за уклањање противправног стања и тужбеног захтева управљеног на уздржавање туженог од нелојалног понашања на тржишту. Осим ове између ових двају захтева постоје и друге сличности: оба тужбена захтева су кондемнаторне природе;

¹⁴ *Ibidem*, стр. 54.

оба тужбена захтева воде исто процесно-правно порекло; постоји подударане по питању круга лица активно и пасивно легитимисаних и најважније, услов за усвајање ових тужбених захтева није постојање кривице на страни туженог. Међутим, поред свега тога, ради се о различитим тужбеним захтевима. Тужбени захтев усмерен на уздржавање туженог од вршења дела нелојалне утакмице се односи на негативну чинидбу односно нечињење личног карактера у смислу да обавезу може испунити само онај коме је наметнута из чега даље произлазе специфичности у извршном поступку. Супротно томе, тужбени захтев којим се од суда тражи уклањање противправног стања се односи на радњу позитивног карактера — чињење које у извршном поступку може извршити и треће лице на трошак дужника. Овај се тужбени захтев може поставити једино у случају када је макар започето са нелојалним понашањем, а не кад нелојално понашање тек предстоји.

Тужбеним захтевом се мора прецизирати чињење које се од туженог захтева. Примера ради то може бити: брисање, скидање или на други начин уклањање жига, пословног имена, објаве, натписа, светлеће или звучне рекламе, те уништење амбалаже, рекламних плаката и других предмета којима је дело почињено као што су клишеи, машине, алат. Уништење ствари не би могло бити предмет привремене мере јер би се њеном реализацијом уместо обезбеђења тужиоца од настанка ненакнадиве штете или предупређења употребе силе, извршио тужбени захтев. Модалитети привремених мера у другим случајевима би зависили од конкретних околности и оцене суда.

„Овом тужбом се, такође, може тражити и јавно објављивање пресуде о трошку туженог.”¹⁵ Јавно објављивање осуђујуће пресуде о трошку туженог је вид натуралне реституције па се подводи под општа правила о накнади штете мада је у неким правним системима као што су правни системи Луксембурга, Француске, Италије, Немачке и Швајцарске уређено посебним правним прописима о сузбијању нелојалне конкуренције. Осим одштетног, јавним објављивањем осуђујуће пресуде о трошку туженог производе се и други ефекти попут обезбеђења интереса потрошача, повезивања правних и аутономних санкција те остварење других друштвених интереса.

Осим јавног објављивања пресуде, у швајцарском праву се може захтевати и достављање пресуде трећим лицима.

Тужбени захтев управљен на надокнаду штете причињене актом нелојалне конкуренције

Овакав тужбени захтев је могуће поставити искључиво у случају када је делом нелојалне конкуренције проузрокована штета. Штета

¹⁵ Борђевић, Живомир, *Посебни видови правне заштите индустријске својине по југословенском праву*, у оквиру: „Право индустријске својине”, Београд 1990. г., стр. 108.

је умањење нечије имовине (обична или стварна штета — *damnum emergens*) односно спречавање њеног повећања (изгубљена добит или измакла корист — *lucrum cessans*)¹⁶ и наношење другоме физичког бола, психичког бола или страха.¹⁷ Као што видимо штета може бити материјална и нематеријална. Надокнада обеју се може извршити како натурално тако и у новцу због чега тужбени захтев управљен на надокнаду штете причињене актом нелојалне конкуренције може бити двојак. У сваком случају, међутим, тужбу подноси искључиво оштећено лице што значи да ни коморе, ни удружења немају право на одштетни захтев. Даље, заједничка карактеристика обеју тужбених захтева је да за штету штетник одговара по основу субјективне одговорности односно ако је штету причинио намерно (*dolus*), крајњом непажњом (*culpa lata*) или обичном непажњом (*culpa levis*). Постојање обичне непажње се не доказује, она се претпоставља. Без обзира на који се вид накнаде штете односио захтев тужба је у сваком случају кондемпнаторна.

НАТУРАЛНА РЕСТИТУЦИЈА

Смисао накнаде штете је у успостављању онаквог стања ствари по питању вредности и функционисања које је постојало пре но што је штетник предузео шкодљиву радњу и учинио штету. Натурална накнада штете је егзактнији, тачнији и правичнији начин накнаде штете у односу на накнаду у новцу. Врши се предузимањем чинидбе која је по квалитету и врсти подобна да се пређашње стање успостави. Тужба је насловљена *ради чинидбе*, а у тужбеном захтеву се прецизирају радње у погледу којих се од суда захтева да обавезе туженог на њихово предузимање. Формулација тужбеног захтева управљеног на натуралну реституцију подударна је формулацији тужбеног захтева ради уклањања противправног стања створеног нелојалном конкуренцијом. Тужбе се разликују по питању постојања штете, а постоје и друге разлике у погледу специфичног процесно-правног карактера посебне тужбе за отклањање противправног стања насталог услед нелојалне утакмице, тамо где је посебним правним правилима о сузбијању нелојалне утакмице предвиђена, а који се односе на кривицу и круг активно легитимисаних лица.

Проблем је у томе што штету није могуће увек отклонити натуралном реституцијом. У таквом случају штета се надокнађује у новцу.

¹⁶ Материјална штета.

¹⁷ Нематеријална штета.

НАДОКНАДА ШТЕТЕ У НОВЦУ

Утврђивање и доказивање постојања штете уопште, а нарочито обима и висине накнаде представља озбиљан проблем у праву нелојалне конкуренције.¹⁸

Када је реч о материјалној штети врши се надокнада не само стварне штете већ и измакле добити.¹⁹

Посебно питање је има ли оштећено правно лице право на исплату новчане сатисфакције за повреду пословног угледа. Да натурална накнада неимовинске штете није спорна видели смо на примеру захтева којим се од суда тражи да се дозволи јавно објављивање пресуде на трошак туженог. „Правна теорија, а и правна пракса многих земаља, стоје, углавном, на становишту да и правно лице може претрпети неимовинску штету. Та штета се састоји у повреди угледа правног лица у пословном промету.”²⁰ Ако је делом нелојалне конкуренције повређен пословни углед привредне организације, она може захтевати накнаду неимовинске штете у облику новчане накнаде.²¹ Сасвим супротно према ставовима заступљеним у нашој судској пракси „правно лице нема право на правичну новчану накнаду нематеријалне штете због повреде пословног угледа, јер то није законом призната штета”.²² У складу с поменутиим правним схватањем је и следећа сентенца: „Због повреде пословног угледа правног лица, правно лице има право само на накнаду материјалне, а не и нематеријалне штете.”²³

Италијанско и швајцарско право по овом питању садрже специфична правила. Тако се повреда личних добара у Италији не може новчано репарирати. Лична добра у Швајцарској се опет штите посебним захтевом — тужбом за задовољење (*Genugtuung*) чији успех осим од општих (постојање штетника, радње, штете и узрочно-последичне везе радње штетника и настале штете и кривице) потребно је испунити још једну претпоставку, а то је постојање изразито јаког душевног бола изазваног „тешким захватом у личну

¹⁸ Трифковић, Милош, *Нелојална утакмица*, Сарајево 1990. г., стр. 56.

¹⁹ Јањић, Миодраг, *Индустријска својина и ауторско право*, Београд 1982. г., стр. 210.

²⁰ Борђевић, Живомир, *Посебни видови правне заштите индустријске својине по југословенском праву*, у оквиру: „Право индустријске својине”, Београд 1990. г., стр. 110.

²¹ Бесаровић, Весна, *Интелектуална права, индустријска својина и ауторско право*, Београд 1993. г., стр. 224. Поменути аутор се позива на пресуду Врховног привредног суда од 22. IV 1968. године.

²² Правно схватање Одељења за грађанске спорове ВСС, утврђено на седници од 05. фебруара 2001. године; у овом раду наведено према: „*Бранич*” часопис за правну теорију и праксу Адвокатске коморе Србије бр. 2—3/2003, стр. 130/131.

²³ Врховни суд Србије, Прев. 127/97. Наведено према: „Актуелна судска пракса из грађанско-материјалног права”, приредили: Ћосић, Радослав и Крсмановић, Томислав, Београд 2000. год., стр. 285.

или пословну част”.²⁴ Процена основаности тужбе те висине евентуалне новчане накнаде засновани су на слободном судијском уверењу.

Када се помене тужба за накнаду штете одмах се помисли на новчану накнаду. Ово није карактеристично само за лаике већ и за струку. Чак се и тужба насловљава као тужба *ради накнаде штете*, мада не би било погрешно тужбу која садржи захтев управљен на накнаду штете у новцу насловити: „ради исплате”. Исплата је карактеристична чинида која се од штетника захтева. Накнада штете као назив тужбе не указује на карактеристичну чинидабу већ на правни основ. Тужилац није у обавези да врши правну квалификацију и уместо да сам себе ограничава правно квалификовање препушта суду у складу са старим преторским правилом.²⁵

Тужбени захтев којим се тражи накнада штете у новцу има репараторни карактер.

*

У зависности од околности конкретног случаја је у грађанском судском поступку покренутом ради заштите лојалне конкуренције могућа појава објективне и субјективне кумулације тужбених захтева. Случај субјективне кумулације би се решавао процесно-правним правилима о супарничарству. Што се тиче кумулације тужбених захтева она и када не би иницијално постојала услед подношења више тужби које би садржавале поједине (у овом раду описане) тужбене захтеве може бити постигнута спајањем поступака по тим тужбама ради заједничког решавања.

*

Све што смо у овом раду написали о правној заштити од аката нелојалних конкурената сходно се примењује и на правну заштиту протрошача уз додавање описаним грађанско-правним тужбама и конститутивне тужбе ради раскида уговора која представља специфичност немачког права. Уведена је новелом *UWG* из 1987. године према којој: „Лице које је наведено на закључивање уговора рекламном са подацима нетачним или подобним да га доведу у заблуду има право да једнострано одустане од таквог уговора.” Тужбени захтев управљен на раскид уговора се по овом законском основу може поставити према сваком трговцу који је знао или морао знати за нетачне или обмањујуће податке.²⁶

²⁴ Трифковић, Милош, *Нелојална ушакмица*, Сарајево 1990. г., стр. 57.

²⁵ *Da tibi facta dabo tibi ius* — дајте ми чињенице даћу вам право.

²⁶ Трифковић, Милош, *Нелојална ушакмица*, Сарајево 1990. г., стр. 55.

THE CIVIL LAW PROTECTION OF THE FAIR COMPETITION

Siniša Varga, Ph.D.

Professor assistant on the Faculty of law in Kragujevac, Republic of Serbia

Summary

The civil-legal protection from acts of unfair competition can be achieved by all kinds of action of law but the most efficient protection of rights and interests of competitors and consumers is being done with actions for condemnation. There are more sorts of action for condemnation that can be used in the unfair competition cases. The most appropriate is the action for the removal of unlawful condition created by an act of unfair competition. This action is prescribed as a special one in German, Italian and Swiss law. Where the above-mentioned action does not exist as a special legal procedural institution an action for a (natural) restitution can be used.

Keywords: unfair competition, litigation, statement of claim